

ПРИВАТНА ОСОБА, ЯК СУБ'ЄКТ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА

Вікторія БОРКУТА

здобувачка освіти спеціальності «Правоохоронна діяльність»

Галицький фаховий коледж імені В'ячеслава Чорновола

Науковий керівник: Тетяна МЕЛЬНИК

викладач юридичних дисциплін, старший викладач

Актуальність теми. Поточні суспільні відносини характеризуються активністю світових геополітичних трансформацій, які називають «часом потрясінь». Для України період утвердження як держави синхронізувався з активними спробами відмовитися від радянських правових тенденцій, реформувати законодавство у напрямі, націленому на євроінтеграцію. Першим кроком до такого курсу став вступ України до Ради Європи у 1995 році, а з 2014 року українська спільнота спостерігає за розвитком відносин України та Європейського Союзу.

Однією із визначальних директив зміни поточного стану суспільних відносин є докорінна зміна системи адміністративного права України. На наше переконання, такі зміни не можуть відбуватися без комплексного дослідження суб'єктів адміністративного права та суб'єктів адміністративно-правових відносин як у практичній, так і в теоретичній площині, що зумовлює актуальність теми нашої наукової роботи.

Стан наукових досліджень. Дане питання досліджували такі вчені-адміністративісти, як В. Б. Авер'янов, Г. В. Атаманчук, О.М. Бандурка, Д. М. Бахрах, В.М. Гаращук, В.М. Горшенєв, І.П. Голосніченко, С.Т. Гончарук, І.С. Гриценко, Є.В. Додін, О.О. Дьомін, Ю.А. Дорохіна, А.І. Єлістратов, О.Ф. Євтихєв, Б.М. Лазарєв, Д.М. Лук'янець, О.Є. Луньов, С.В. Ківалов, В.Л. Кобалевський, Л.В. Коваль, Т.О. Коломоєць, В.К. Колпаков, А.Т. Комзюк, М.В. Костів, Т.О. Мацелик, А.В. Пасічник, Н.Г. Саліщева, В.Ф. Сіренко, І.Й. Слубський, Ю.М. Старилов, М.С. Студенікіна, Ю.О. Тихомиров, О.В. Шоріна, О.М. Якуба, Ц.А. Ямпольська та інші.

Мета дослідження полягає у вивченні суб'єктів адміністративного права та суб'єктів адміністративно-правових відносин у аспектах співвідношення та систематизації.

Виклад основного матеріалу дослідження. Суб'єкт адміністративного права - це особа, яка має певні права та обов'язки, сформульовані в нормах адміністративного права, і може вступати в адміністративно-правові відносини. Наприклад, громадянин України завжди є суб'єктом адміністративного права, навіть якщо він не порушує жодних правил.

Відмінність між суб'єктом адміністративного права та суб'єктом адміністративно-правових відносин: перший має потенціал для участі в таких відносинах, другий – вже фактично бере в них участь [2, с. 47].

Проблеми в дослідженні:

- Недостатня загальна характеристика: Часто відсутнє чітке визначення суб'єктів адміністративного права.
- Різні критерії класифікації: Науковці використовують різні підходи для поділу суб'єктів на групи.
- Фокус на нормах, а не на суб'єктах: Більшість досліджень аналізують норми права, а не саму природу суб'єктів[3, с. 312].

Класифікація суб'єктів:

- Фізичні особи: Громадяни, іноземці.
- Юридичні особи: Державні органи, підприємства, організації.
- Колективні суб'єкти: Структурні підрозділи організацій, об'єднання громадян.

Приватна особа в адміністративному праві – це фізична або юридична особа, що діє від себе особисто, неофіційно та не має будь-яких владних повноважень.

Ролі приватної особи: Учасник адміністративно-правових відносин: кожному суб'єктивному публічному праву приватної особи кореспондується юридичний обов'язок суб'єкта публічної адміністрації й навпаки. Наприклад, може отримати адміністративну послугу (заміна посвідчення водія); Об'єкт

публічного управління: Підпорядковується державним органам. Наприклад, має виконувати законні вимоги, як-от заборону курити у визначених місцях; Потенційний порушник: Може вчинити адміністративне правопорушення і понести відповідальність.

Основні характеристики приватної особи в адміністративному праві: -Не має владних повноважень; -Є основним об'єктом захисту з боку держави; -Має права і обов'язки, встановлені законом.

Щоб бути таким суб'єктом, особа має володіти правосуб'єктністю. Під адміністративною правосуб'єктністю необхідно розуміти потенційну здатність суб'єкта мати права та обов'язки (адміністративна правоздатність) у сфері державного управління і їх реалізовувати в зазначеній сфері (адміністративна дієздатність).

Для адміністративного права характерна наявність великої кількості суб'єктів з різними повноваженнями, структурою і правовими властивостями. Цим зумовлене й існування кількох варіантів їх класифікації. Суб'єктів адміністративного права можна поділити залежно від належності до державних структур (державні організації та їх представники і недержавні організації та їх представники); на суб'єктів колективних та індивідуальних; фізичних та юридичних осіб тощо [4, с. 223].

У системі суб'єктів адміністративного права особливе місце посідає громадянин. Громадяни становлять найбільшу групу суб'єктів адміністративного права [5, с. 29]. Права, свободи й обов'язки громадян можна поділяти на різні групи, зокрема: - на загальні та спеціальні; - абсолютні та відносні; - громадянські (особисті, фізичні), політичні, економічні, соціальні, духовні (культурні) тощо.

Іноземцями визнаються іноземні громадяни - особи, які належать до громадянства іноземних держав і не є громадянами України. Адміністративно-правовий статус цих осіб та осіб без громадянства, біженців в Україні визначається Конституцією України, законами України "Про правовий статус

іноземців", "Про біженців" тощо. Адміністративно-правовий статус іноземних громадян порівняно із статусом громадян України вузьчий. Вони:

- не можуть бути державними службовцями та обіймати посади в державному апараті;
- не можуть займатися певною трудовою діяльністю;
- не можуть бути членами політичних партій України;
- не можуть обирати та бути обраними до державних органів влади та місцевого самоврядування;

Адміністративна правосуб'єктність цих громадян настає з часу в'їзду на територію України та припиняється після виїзду [6, с.52].

Система адміністративної юстиції у Франції та Україні

Загалом побудова системи органів адміністративної юстиції складається з трьох ланок:

- 1) Державна рада як центральний і керівний орган;
- 2) територіальні адміністративні суди (їх називають адміністративними судами загального права), що підпорядковуються Державній раді в порядку апеляційного оскарження;
- 3) спеціалізовані судові установи адміністративної юстиції, які піднаглядні у касаційному порядку Державній раді [7, с. 61].

Найскладніших проблем у французькому адміністративному праві протягом багатьох років було розмежування підсудності між загальними та адміністративними судами, на вирішення якої в 1848 році було засновано Суд із суперечок про підсудність – так званий «Трибунал конфліктів».

На відміну від Франції, в Україні це питання залишається невирішеним, оскільки все частіше трапляються випадки відмови судів у захисті порушених прав осіб, які звертаються до судових органів, обґрунтуванням чого є неможливість віднесення тих чи інших правовідносин до певної юрисдикції (адміністративної, цивільної та ін.).

До того ж слід додати, що велике практичне значення для вдосконалення діяльності вітчизняних адміністративних судів має впровадження в

законодавстві та на практиці основ розмежування принципів державного управління, принципів організації, принципів діяльності органів державної влади, органів публічної адміністрації [8, с. 71].

На відміну від України, у Франції не тільки запропоновано, а й упроваджено на практиці теоретичні засади розмежування європейських стандартів державного управління, принципів організації, принципів діяльності органів державної влади, органів публічної адміністрації, а також закріплено в них вимоги «щодо належного урядування та належної адміністрації, їх конкретизації у статусних (компетенційних) актах та підзаконних правових актах», у тому числі й для органів адміністративної юрисдикції.

Чого можна навчитися у Франції:

- Спеціалізація судів: Розподіл справ між різними судами для ефективнішого розгляду.
- Механізм вирішення конфліктів: Спеціальний орган для визначення, який суд має розглядати справу.
- Принцип відповідальності: Обов'язковість відповідальності органів влади за свої дії.
- Європейські стандарти: Дотримання міжнародних стандартів у сфері адміністративного судочинства.

Висновки. Точне визначення того, хто може нести адміністративну відповідальність, є надзвичайно важливим як для теоретичного розуміння адміністративного права, так і для його практичного застосування. Чітке розуміння цієї категорії дозволяє: Уникнути свавільного застосування санкцій: Забезпечує, щоб адміністративна відповідальність застосовувалася лише до тих осіб або організацій, які дійсно порушили закон; Сформувати ефективний Кодекс України про адміністративні правопорушення (КУпАП): Дозволяє створити більш чіткі та зрозумілі правила щодо притягнення до відповідальності, мінімізуючи можливі суперечки та неоднозначні тлумачення; Забезпечити справедливе покарання: Дозволяє враховувати особливості різних

категорій суб'єктів, таких як неповнолітні, інваліди, юридичні особи, та застосовувати до них відповідні заходи впливу.

Для кожної категорії суб'єктів можуть встановлюватися особливі умови та обмеження щодо притягнення до адміністративної відповідальності. Наприклад, для неповнолітніх можуть застосовуватися більш м'які санкції, а для юридичних осіб – додаткові заходи впливу. Підприємства, установи та організації відіграють важливу роль у суспільстві і можуть бути притягнуті до адміністративної відповідальності за свої дії. Їхній правовий статус та відповідальність регулюються спеціальним законодавством.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України Закон України від 28.06. 1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення 02.03.2024р.)
2. Ващенко С. В. Провадження по виконанню постанов про накладення адміністративних стягнень: навч. посібник Запоріжжя, 2000.
3. Грибанова М. Правосуб'єктні підстави адміністративної відповідальності фізичних осіб. Право України, 2001, № 12.
4. Гончарук С. Т. Адміністративна відповідальність за законодавством України: навч. посібник. 1996.
5. Коваль Л. В. Адміністративне право України: Курс лекцій. К., 1998.
6. Стефаник В., Голосніченко І., Михеєнко М., Інститут адміністративної відповідальності юридичних осіб: проблеми теорії та практики. Право України, 1999.
7. Комзюк А. Т. Заходи адміністративного примусу в правоохоронній діяльності міліції: поняття, види та організаційно-правові питання реалізації: монографія. 2002.
8. Гончарук С. Т. Суб'єкти адміністративного права України: навч. Посібник. 1998.